

**„KAŽDÝ Z NÁS MÁ SVÉ KOŘENY,
NE KAŽDÝ VŠAK VÍ, ODKUD A
KAM VEDOU“**

VÁŽENÍ A MILÍ ČTENÁŘI,

předkládáme Vám publikaci – sborník jedenácti kazuistik, které na základě skutečných příběhů upravili pracovníci týmu asistovaného kontaktu v naší organizaci Rozum a Cit, z. s.

Každé dítě a každá rodina, se kterými se při naší práci setkáváme, má svůj vlastní a osobitý příběh. Život dítěte, které bylo přijato do náhradní rodinné péče, nezačal jeho vstupem do náhradní rodiny, dokonce ani jeho narozením, začal dávno předtím. Možná v době, kdy se jeho biologičtí rodiče seznámili, a možná ještě dříve Jeho rodinné kořeny vedou hluboko a daleko do minulosti.

Ne všechny děti mají z různých důvodů šanci poznat členy své biologické rodiny. Všechny by však měly mít právo dozvědět se o nich co nejvíce pravdivých informací, které jim budou sdělovány bezpečně a přiměřeně jejich situaci a věku, s ohledem k jejich přání, s láskou a porozuměním těch, kteří se o ně starají – jejich náhradních rodičů. U některých dětí je pak také možné, aby se se svými rodiči, sourozenci nebo jinými příbuznými setkaly. Většinou jde o setkání náročná pro všechny zúčastněné – děti, členy jejich biologické rodiny i náhradní rodiče. Proto jsme někdy u takových setkání nápomocní, vytváříme dohodu o setkání, připravujeme všechny tři strany, pomáháme nastavit pravidla, hlídáme bezpečí, vyhodnocujeme situaci a plánujeme další setkání. Často vyrovnáváme napětí a udržujeme balanc, někdy jen pozorujeme, občas jsme přizváni do hry, někdy jsme nuceni setkání ukončit. Někdy jde o setkání jednorázová, jindy pravidelná a dlouhodobá.

Naším cílem je, aby děti v náhradní rodinné péči strávily s členy svých biologických rodin hezký a smysluplný čas, aby bezpečně poznaly, odkud pocházejí a pochopily, že mají svoji jedinečnou životní cestu. Aby mohly růst a slílit, aby jejich rodinné kořeny nebyly zcela přetrhány.

I když se někdy pohybujeme po „tekutém písku“, s respektem sledujeme osobitost každé rodiny a jejich jednotlivých členů, životaschopnost dětí a obětavost a lásku náhradních rodičů. Jsme rádi, že u toho můžeme být.

Členové týmu asistovaného kontaktu Rozum a Cit, z. s.

ANETKA

4 roky

Anetka se narodila sedmnáctileté mamince Janě. Jana vyrostla ve složitém rodinném prostředí, několik let strávila v dětském domově a v době dospívání se sama starala o své nezletilé sourozence. Sourozenci byli nakonec umístěni do pěstounské péče.

V době porodu Jana neměla kde bydlet, s otcem dítěte se rozešla již v době těhotenství. Sociální pracovnice navrhla umístění do kojeneckého ústavu, kde Jana s dítětem první 4 měsíce pobývala. Poté se rozhodla odejít, aby si našla práci a bydlení. Anetka zůstala v kojeneckém ústavu.

Janě se nepodařilo najít práci, přespávala u známých a ztratila naději, že by se mohla sama o Anetku postarat. Párkrát Anetku v kojeneckém ústavu navštívila. Když bylo Anetce 11 měsíců, byla umístěna do pěstounské péče u paní Andrey. Pěstounka se jí intenzivně věnovala, takže Anetka postupně překonávala následky ústavní péče. Na pěstounku si rychle zvykla, začala ji oslovovat „maminko“. Anetku přijala celá široká rodina pěstounky.

Jana v té době znovu otěhotněla, ale byla rozhodnutá, že o toto děťátko se již musí postarat. Její nový partner měl práci, společně si našli bydlení v jižních Čechách a Jana porodila zdravou krásnou holčičku Martinku.

První kontakt Anetky s maminkou proběhl až celý rok po umístění do pěstounské péče. Anetce byly v té době 2 roky a maminku si již nepamatovala. Setkání proběhlo v parku, Jana se snažila si s Anetkou hrát, ale pro Anetku byla cizí paní. Jana po setkání požádala sociální pracovníci, zda by mohl kontakt probíhat pravidelně. Pěstounce se tento návrh příliš nelíbil, bála se, jaký to bude mít dopad na Anetku.

Následujících několik měsíců se nepodařilo zrealizovat žádný další kontakt matky Jany s Anetkou. Pěstounka si stěžovala, že Jana ji při telefonních hovorech slovně napadá. Pěstounce byla navržena možnost využít služby asistovaného kontaktu, což pěstounka přijala. Cílem bylo vytvoření dohody o asistovaném kontaktu, která nastaví kontakt tak, aby odpovídal potřebám Anetky.

V průběhu jednání vyšlo najevo, že při telefonních rozhovorech pěstounky s matkou docházelo k oboustrannému slovnímu napadání, proto bylo doporučeno vést veškerou další komunikaci pouze přes prostředníka. Tím se podařilo situaci zklidnit a připravit oboustranně akceptovatelnou dohodu o kontaktu. Jana se měla vídat s Anetkou asistovaně, 1x měsíčně, v prostorách OSPOD v místě bydliště pěstounky.

Asistované kontakty zprvu probíhaly bez obtíží, Jana byla šikovná v navazování vztahu s Anetkou, Anetka si na ni postupně zvykala. Pěstounka Andrea byla u kontaktů přítomna, nicméně nebyla schopná Anetce vysvětlit, že Jana je její biologická matka, vedla Anetku k tomu, aby matku oslovovala jménem. Anetce v té době byly čtyři roky.

Doprovázející pracovníce i pracovníce OSPOD se snažily pěstounce vysvětlit, že tento přístup není vhodný a že je potřeba s Anetkou o všem otevřeně mluvit a vše jí vysvětlit. Pěstounka tomu nebyla nakloněná a opakovaně si stěžovala na přístup pracovníků doprovázející organizace, některé informace jednoznačně překrucovala. Vše vyvrcholilo odchodem pěstounky do jiné doprovázející organizace.

Ve stejné době, kdy pěstounka odcházela do jiné organizace, proběhl soud, který řešil žádost matky o svěřeni Anetky do její péče. Soudce rozhodl o nesvěřeni do péče matky s tím, že matka neměla s dcerou intenzivní kontakt.

Od ukončení spolupráce s pěstounkou uběhlo 9 měsíců a za tuto dobu se nepodařilo uskutečnit žádný další kontakt Jany s Anetkou.

PaedDr. Petra Pávková

LUDĚK
8 let

Dáša vyrůstala se svou mladší sestrou na malém městě. V době puberty si Dáša přestala s rodiči rozumět, doma se necítila dobře, začala si vyhledávat kamarády na ulici. Díky tomu se dostala k drogám, nedokončila vysokou školu, často neměla kde bydlet, ani neměla práci.

Nakonec se rozhodla odjet za prací do Irska. Brzy po odjezdu otěhotněla s přítelem, se kterým byla velmi krátce. Do porodu zůstala v Irsku, nicméně další měsíce po porodu už nevystačila s financemi a rozhodla se vrátit do Čech k rodičům. Jiné bydlení neměla.

Po příjezdu domů musela být Dáša hospitalizovaná v psychiatrické léčebně, bylo jí diagnostikováno psychiatrické onemocnění. V léčebně byla několik měsíců. V té době pečovali o syna Luděka rodiče. Po propuštění si Dáša chtěla najít bydlení a zaměstnání a převzít si Luděka zpět do péče. Dlouhodobě se jí ale tento cíl nedařilo naplnit, bydlela u přátel, na ubytovnách, práci nacházela jen brigádně.

Vztah rodičů (pěstounů Luděka) a Dášy byl mnoha lety vzájemných střetů značně rozbitý. Pěstouni nedůvěřovali matce, matka jim. Dáša se snažila pravidelně Luděka

navštěvovat, setkání probíhala v bytě pěstounů, při tom často zároveň probíhaly hádky mezi pěstouny a matkou.

Pěstouni požádali o poskytnutí služby asistovaného kontaktu. Matce byla přidělena podpůrná osoba a byl určen prostředník asistovaného kontaktu. Kontakt byl nastaven 1x měsíčně asistovaně, mimo domov pěstounů, bez účasti pěstounů. Byla podepsána dohoda o kontaktu. Při prvních kontaktech se nechtěl Luděk pustit babičky a plakal, že nechce být s matkou. Někdy i matku uhodil. Později přetrvávaly Ludkovy slovní výpady vůči matce.

Za aktivní pomoci prostředníka kontaktu se podařilo, že Luděk přestal reagovat úzkostně při loučení s babičkou (pěstounkou). Při kontaktu se volily vhodné aktivity, které Ludka bavily a mohl je dělat společně s matkou – hraní si na hřišti, návštěva cukrárny, návštěva místního statku se zvířaty. Vztah Ludka k matce se uklidnil, přestal ji slovně napadat, kontakty se postupně rozšířily na 1x za 14 dní, střídavě asistované a střídavě neasistované.

Po necelých dvou letech asistovaných kontaktů bylo možné již zcela upustit od asistence při kontaktech. Byly domluveny pravidelné kontakty Ludka s matkou a byla podepsána nová dohoda o kontaktu. Pro celou rodinu se situace stabilizovala. Přestože nejsou vztahy ideální, funguje vzájemný respekt a pravidelně probíhá kontakt Ludka s matkou.

Přestože pěstouni zpočátku neměli zájem o službu asistovaného kontaktu a doufali, že se jim bude dařit domluvit se s matkou bez pomoci, byli nakonec rádi, že službu využili a že díky tomu se rodinné vztahy zklidnily a kontakt matky s Ludkem se stal pravidelným. Matka také službu ocenila, měla strach z negativního chování Ludka vůči ní, nevěděla, jak si s tím poradit. Za pomoci prostředníka AK se naučila správně na Ludka reagovat a situace se postupně změnila.

PaedDr. Petra Pávková

VERUNKA
4 roky

Matka Verunky – Monika - žila v rodině s mladší nevlastní sestrou, matkou a otčímem, který je fyzicky a psychicky týral. Několikrát situaci v rodině řešila policie, ale po velmi dlouhou dobu nedošlo k žádnému zásadnímu zvratu. Později se do rodiny přistěhoval přítel Moniky, se kterým otěhotněla a narodila se jim dcera Verunka.

Otec Verunky nebyl schopen se o rodinu postarat, Moniku dokonce bil, rodina stále neměla peníze, matka si půjčovala, kde mohla, dostala se do velkých finančních problémů a posléze začala užívat návykové látky. Ani jeden z rodičů nebyl schopen zajistit péči o dceru.

Situace vyvrcholila matčíným útekem z domova, kdy zanechala svou dceru babičce, která se vzniklou situací nepočítala. Babička nejdříve zažádala o dočasnou pěstounskou péči, která se poté změnila v dlouhodobou pěstounskou péči.

Po roce se Monika objevila s tím, že by ráda vídala dceru. V té době požádala babička – pěstounka Rozum a Cit o spolupráci, ve smyslu zajištění asistovaných setkání matky se svou dcerou Verunkou. Přestože Verunka matku rok neviděla, stále o ní mluvila a moc se na ni těšila. Babička se obávala, jak budou setkání probíhat, bylo nutné dívku i matku na vzájemné setkání připravit. Během tohoto období bylo patrné, že obě mají spolu pěkný vztah. Ovšem, pravděpodobně s ohledem na matčinu závislost na návykových látkách, které se nikdy nezbavila úplně, byla stále častěji a častěji méně spolehlivá a na domluvená setkání nedocházela. Po pár měsících se přestala ozývat úplně a nebyla osobně ani telefonicky k zastížení.

Rok poté babička potkala Moniku v nemocnici ve špatném zdravotním stavu, ze kterého se dosud úplně nevyléčila. Monika projevila zájem o obnovení kontaktů s Verunkou. Opět tedy za spolupráce s naší organizací proběhl asistovaný kontakt, během kterého bylo patrné, že se Monika a Verunka rády vídí.

Po domluvě se všemi zúčastněnými stranami byla nastavena pravidla, aby mohl kontakt probíhat bez asistence cizí osoby. Monika vídá svou dceru 1x za 14 dní, vždy v sobotu, někdy i v neděli. Druhý víkend si Verunku bere k sobě její otec.

Před měsícem Monika nastoupila do VTOS (výkonu trestu odnětí svobody) na dva měsíce, poté bude pozvána ještě na další soudní přelíčení. Verunka byla babičkou informována, že je máma nemocná a momentálně probíhá mezi nimi jen písemný styk. Babička má s Monikou i přes všechno, co se přihodilo, hezký vztah. Sama má pocit selhání, že pro Moniku nevytvořila dobré zázemí.

Monika by podle svých slov chtěla získat Verunku do své péče a mít fungující rodinu, má nového přítele, se kterým žila a chce žít i nadále, a který jí pomáhá. V tuto chvíli jsme i nadále podporou pro pěstounku a malou Verunku, monitorujeme průběh jejich setkávání a dodržování nastavených pravidel. Myslíme si, že pro Verunku je velmi důležité, aby měla možnost vídat se s maminkou a aby mohl být jejich vztah i nadále pozitivně udržován.

Tereza Zetková

HONZÍK

2 měsíce

Tato kazuistika popisuje vývoj asistovaného kontaktu mezi nezletilým chlapcem, kterému v době zahájení AK bylo cca 12 měsíců a byl umístěn 2 měsíce v přechodné pěstounské péči. Biologická matka měla svého syna v péči do cca 10 měsíců jeho věku, pak jí byl na základě zanedbávání a podezření z týrání odebrán a umístěn do Klokánku, ze kterého přešel do přechodné pěstounské péče. Biologický otec chlapce není znám, bývalý partner biologické matky, se kterým chlapec vyrůstal první měsíce svého života, je toho času ve výkonu trestu. Biologická matka již měla jedno dítě, které je v adopci.

Organizace Rozum a Cit, z. s. uzavřela mezi matkou a pěstounskou rodinou dohodu o asistovaném kontaktu v prosinci 2014. Asistovaný kontakt probíhal v místě pobytu dítěte, konkrétně v prostorách organizace Rozum a Cit, od prosince 2014 do července 2015. Nastavení kontaktu bylo jednou za 14 dní, na 60 minut. Pro matku bylo místo AK vzdáleno přibližně 2 hodiny cesty veřejnou dopravou od jejího bydliště. Původní domluva s matkou při uzavírání AK byla, že pokud bude vše probíhat dle dohody, pokusíme se polovinu schůzek zorganizovat v místě bydliště matky. Zároveň při uzavírání dohody matka chtěla, aby jednou za 2 měsíce mohla mít na víkend svého syna u sebe, aby si zvykal na domácí prostředí, kam by se s ním ráda co nejdříve vrátila.

Od prosince 2014 do července 2015 se uskutečnilo celkem 5 asistovaných kontaktů mezi biologickou matkou a jejím synem. 6 schůzek zrušila matka většinou těsně před zahájením kontaktu z nerelevantních důvodů, nebo dlouhodobě nebylo možné ji telefonicky zastihnout.

V mezidobí mezi asistovanými kontakty byla pracovnice AK v častém kontaktu s pracovnící OSPOD matky, která se snažila matce zprostředkovat vhodnou sanační službu. Bohužel matka dlouhodobě nespolupracovala. Často slibovala, její tvrzení byla protichůdná a zmatená.

Pěstounská rodina byla velmi dobře a profesionálně spolupracující. Pěstounka připravila pro matku sérii fotografií, pomohla vytipovat vhodný dárek pro Honzíka, vždy byli připraveni ke schůzce s matkou, včetně možnosti informací o tom, jak Honzík prospívá. V rámci spolupráce s matkou dítěte ve sledovaném období realizace asistovaného kontaktu jsme sledovali:

Velkou a deklarovanou snahu matky o pravidelné setkávání se synem, která však byla limitována její momentální osobní a existenční situací. Ta byla velmi proměnlivá a ovlivňovala její schopnost dostát svým slovům.

V rámci asistovaného kontaktu matka projevovala vůči svému synovi přirozenou snahu o přiblížení a verbalizované ujišťování, že ona je jeho maminka. Fyzický kontakt byl pozvolný, v rámci momentálního emočního naladění dítěte, které matka dítěte respektovala. Vnímali jsme přirozenou emoční vazbu matky na dítě a zároveň nejistotu v kontaktu s ním.

Průběh asistovaného kontaktu byl vždy klidný, a to i v okamžicích, kdy pěstounka odešla, nebo se pracovnice AK vzdálila do vedlejší místnosti. Biologická matka se vůči svému synovi projevovala laskavě, trpělivě, snažila se o vzájemnou činnost. Její syn po počáteční nejistotě na matku reagoval spontánně, fyzický kontakt přijímal stejně jako ona s lehkou nejistotou. S matkou si hrál, nechal se pochovat, pohladit. V případech, kdy byly mezi jednotlivými setkáními mezi matkou a synem velké časové prodlevy, byl Honzík více fixován na pěstounku, jeho reakce na biologickou matku byly zdrženlivější. Matka respektovala doporučení pracovnice asistovaného kontaktu nemluvit před svým synem o budoucnosti, svém partnerství, a soustředit se na budování vazby se synem v přítomném okamžiku.

Z hlediska budování vztahu mezi biologickou matkou a synem bylo důležité, aby matka spolupracovala. Na asistovaný kontakt se podle plánu dostavovala a sama o něj projevovala snahu, zároveň pravidelně bez velkých výkyvů komunikovala se všemi zapojenými organizacemi, které jí pomáhaly posilovat rodičovské kompetence. Bohužel k tomuto nedošlo.

Matka byla proto po dohodě mezi pracovníky poradenského centra RaC a dalšími spolupracujícími institucemi upozorněna telefonicky i písemně, že pokud její docházka na AK nebude spolehlivá a pravidelná, přerušíme s ní dohodu o AK, který dále nebude probíhat. Bohužel k tomuto aktu nakonec muselo dojít, což uspíšilo jednání o uvolnění syna Honzíka do adopce. O všech těchto skutečnostech byla matka informována. Její reakce na tuto skutečnost však neumožňovaly tento proces zvrátit. V současnosti žije Honzík v adoptivní rodině.

V rámci tohoto případu asistovaného kontaktu považujeme za důležité, že i přesto, že po odebrání dítěte z rodiny malý Honzík viděl svoji biologickou matku již jen 5 krát, všechna setkání byla pro něj bezpečná a ze strany matky láskyplná. Doufáme, že v paměti malého chlapce mohou tato poslední setkání s biologickou matkou zůstat jako bezpečná vzpomínka.

Bc. Parisa Zargari

MARTIN, JAKUB A FILIP

3 roky, 2 roky a 6 měsíců

Filip byl hned po narození přímo z porodnice svěřen do péče pěstounky na přechodnou dobu, protože matka měla při porodu v krvi prokázány omamné látky. Martin a Jakub žili s rodiči, kteří spolu střídavě bydleli na různých ubytovacích a místech nevhodných pro malé děti. Chlapci velmi často trávili víkendy u matčiny matky (babičky dětí), která má v péči již tři starší sourozence dětí.

S rodinou jsme byli seznámeni formou případové konference, kam přišla celá rodina bez malého Filipa, který byl v té době již v péči pěstounky. Cílem PK mělo být uspořádání poměrů rodičů, ustálení jejich bydlení, zajištění vhodného stálého zaměstnání, a také docházení matky do protidrogové komunity nebo na pravidelnou ambulantní léčbu. Rodiče měli toto vše splnit během asi půl roku. Celou dobu v době PK si otec s dětmi hrál a celkově se jim věnoval. Během PK byl také vytvořen plán asistovaných kontaktů.

Dvakrát proběhl asistovaný kontakt mezi rodiči a malým Filipem bez problémů a velmi hladce. Jednou se staršími sourozenci, podruhé bez nich. Rodiče chodili na kontakt včas a v rámci svých možností s vhodnými dárky pro chlapce. K malému Filipovi se chovali velmi jemně a přiměřeně jeho věku.

V rodině posléze nastala krizová situace a rodina ze dne na den ztratila bydlení. Rodiče sami přišli na OSPOD a napadlo je, že než si seženou stálé vhodné bydlení, mohli by chlapci být svěřeni do péče pěstounky na přechodnou dobu, u které je již jejich mladší bratr. To se během jednoho dne, formou předběžného opatření, také stalo. Oba rodiče byli zrceni, ale věděli, že momentálně nemají jinou lepší možnost.

Asistované kontakty mezi všemi dětmi a jejich rodiči probíhaly 1x za měsíc, byly velmi intenzivní a pravidelné. Chlapcům nějakou dobu trvalo, než se v rodině pěstounů zadaptovali, ale viditelně dobře se jim dařilo. Děti si rodiče pamatovaly, při kontaktech se na ně těšily. Otec byl komunikativní, ale měl problémy se sociální pracovníci, která rodiče o mnohých skutečnostech ohledně dětí neinformovala. Kontakty probíhaly zpočátku na pracovišti Rozum a Cit uvnitř, potom se kontakty přesunuly na venkovní hřiště a jednou i do cukrárny.

Tento scénář trval asi půl roku. Poté dal OSPOD podnět k soudu na svěřeni nejmladšího Filipa do ústavní péče, z důvodu blížícího se vypršení lhůty pobytu v pěstounské péči na přechodnou dobu, ačkoliv zbývalo ještě půl roku. Rodiče dostali poslední šanci uspořádat si svůj život a získat stabilní zaměstnání a vhodné bydlení pro děti. Lhůta byla další dva měsíce.

Byla uskutečněna schůzka na OSPOD z důvodů odvrácení umístění Filipa do ústavní péče. Mezitím stále probíhaly pravidelné kontakty mezi všemi dětmi a jejich rodiči, 1x měsíčně. Všichni zúčastnění pracovníci usilovali o to, aby sourozenci byli umístěni do dlouhodobé pěstounské péče, pokud možno všichni tři. To se po mnoha peripetích podařilo.

Během jednoho měsíce byli všichni tři chlapci umístěni do dlouhodobé pěstounské péče do města vzdáleného 200 km od bydliště rodičů. Rodiče měli možnost se s chlapci rozloučit na posledním AK organizovaném Rozum a Cit. Bohužel se rodiče na toto setkání nedostavili. Chlapcům se v pěstounské rodině daří dobře a pěstouni jsou nakloněni dalším asistovaným kontaktům s rodiči v jejich současném bydlišti.

Petra Boháčová, DiS.

JOSEFÍNA
6 let

Rodina, která prošla přípravami pro budoucí náhradní rodiče a chtěla se stát dlouhodobou pěstounskou rodinou, se na naši organizaci obrátila v létě 2015. Rodina žádala o nastavení asistovaného kontaktu mezi šestiletou holčičkou Josefínkou, kterou převzali nedávno do pěstounské péče a její biologickou matkou paní Petrou. Holčička byla několik měsíců v Klokánku, kam byla umístěna pro drogovou závislost matky a zanedbávání péče o dítě. Paní Petra svou dceru pravidelně v Klokánku navštěvovala a projevovala o ni zájem. Příprava pěstounské rodiny ze strany naší organizací trvala 2 měsíce. Pracovnice AK musela s rodinou intenzivně pracovat na jejich obavách z intervencí matky do života rodiny a vysvětlovat důležitost AK pro děti v pěstounské péči. Po dohodě s matkou, která projevovala aktivní zájem o obnovení kontaktu se svou dcerou, se nakonec podařilo na podzim zprostředkovat první setkání mezi dcerou a biologickou matkou. K setkání došlo po 3 měsících odloučení. Dcera Josefínka mezitím začala chodit do první třídy v místě vzdáleném 100 km od bydliště matky. První setkání matky a dcery bylo velice emotivní, matka i dcera plakaly, bylo vidět i cítit, že mají silný navázaný vztah a že odloučení pro ně obě bylo těžké. Asistovaný kontakt byl nastaven v režimu 1x za 14 dní, v kanceláři Rozum a Cit, s možností ho postupně prodloužit a uskutečňovat ho také venku.

V průběhu dosavadního trvání AK (10 měsíců) matka nebyla schopna 6x na kontakt přijít, s omluvou někdy odůvodnitelnou, někdy spornou. Po opakovaném vysvětlování principů AK podpůrnou osobou matky (a zároveň prostředníkem AK) od března 2016 přicházela na AK víceméně pravidelně a včas, v posledních měsících sama ráno v den kontaktu pracovníci AK psala SMS zprávu s potvrzením, že přijde. Matka tráví s Josefínkou čas asistovaného kontaktu velmi

intenzivním způsobem, který poukazuje na navázaný a silný vztah mezi oběma zúčastněnými. Matka s dcerou hovoří o tom, co zažívá ve škole i mimo ni, společně si kreslí, češou si vlasy, hrají hry. Na setkání před Vánoce matka přinesla drobné občerstvení a dárky.

Posledních několik setkání AK proběhla za přítomnosti pracovnice AK mimo kancelář - v cukrárně, při nákupu sladkostí v přilehlém obchodě a na hřišti. Matka zpočátku dceru ujišťovala o tom, že chce, aby se k ní vrátila, a že pro to udělá maximum. Po rozhovoru a korekci s pracovnicí AK, která matce vysvětlila, aby se slibů směřujících k budoucnosti vyvarovala, se matka primárně soustředila na aktuální čas strávený s dcerou. Rozhovory o budoucnosti koriguje, někdy za intervence pracovnice AK. Pozitivně hodnotíme fakt, že matka se po vysvětlení pracovnice AK, co rozhovory o budoucnosti mohou způsobovat její dceři, snaží takové rozhovory eliminovat. Bohužel vhodnou léčbu nebo sanační službu není možné pro matku zprostředkovat, matka se nenavázala na doporučené organizace a její životní situace neumožňuje návrat Josefínky k ní do péče.

Postupně se podařilo pěstounskou rodinu namotivovat k větší spolupráci na asistovaném kontaktu, pěstouni sami přinášejí výtvarná díla Josefínky pro maminku, dárečky, vysvědčení. Matku se snažíme motivovat, aby ve svém zájmu o svou dceru byla důsledná a dodržovala domluvené termíny. Z naší strany však není možné ovlivnit její motivaci pro léčbu a zlepšení životní situace. To, co můžeme ovlivnit, je vytvoření bezpečného a podpůrného prostředí pro vzájemné setkávání matky a dcery tak, aby vztah, který je pro ně důležitý, mohl být zachován a v závislosti na podmínkách pěstounské péče i rozvíjen. A to se daří.

Bc. Parisa Zargari

VERONIKA
8 let

Následující kasuistika není jen o službě asistovaného kontaktu, ale velmi názorně ukazuje, jak se jednotlivé služby naší organizace doplňují a vzájemně na sebe nasedají.

S rodinou prarodičů jsme začali spolupracovat na základě uzavření dohody o výkonu pěstounské péče v polovině března 2013. S touto pěstounskou rodinou spolupracovala průvodkyně, která ji pravidelně navštěvovala. Průvodkyně rodiny samostatně pracovala také s osmiletou Veronikou během odlehčovacího programu a udržovala s pěstounskou rodinou intenzivní telefonický kontakt. Veronika má diagnózu ADHD (porucha pozornosti a hyperaktivity).

Na základě tvrzení pěstounů o problematickém kontaktu dívky s její biologickou matkou, který se konal dle nařízení soudu každou druhou sobotu, jsme ve spolupráci s OSPOD uskutečnili první případovou konferenci, na kterou byla pozvána biologická matka Veroniky. Cílem případové konference bylo zmapování a orientace v současném chování dívky, která, dle tvrzení pěstounů, nastavený kontakt s její matkou nesnášela psychicky nejlépe. Všichni zúčastnění se shodli o potřebě nastavení nové formy styku matky s dívkou tak, aby u ní opět docházelo k pozitivnímu naladění na tato setkávání. Zástupkyně OSPOD vyslovila možnost prozatímního přenastavení soudního rozsudku po zkušební dobu tří měsíců a následné vyhodnocení situace. Od doprovázející pracovníce pěstounské rodiny zazněl návrh asistovaných kontaktů. Při projednávání nového možného nastavení styku byla zřetelná vstřícnost i otevřenost matky i prarodičů. Varianta asistovaného kontaktu byla přijata všemi účastníky a následně i realizována v prostorech Rozumu a Citu v období duben a květen.

Z dalších potřeb ze strany prarodičů vyvstala otázka, jak připravit Veroniku na tento kontakt s matkou – jak s ní hovořit a pracovat a dále jak pokračovat s výchovou takto hyperaktivního dítěte. Na této problematice s dívkou spolupracovala terapeutka z týmu Rozum a Cit.

Při asistovaném kontaktu byla pokaždé přítomna odborná pracovníce a dětská psychologka. Celkem se uskutečnila čtyři setkání v rámci asistovaného kontaktu. Veronika spolupracovala bez obtíží, zapojovala se do nabízených aktivit, sama byla velmi aktivní. V kontaktu s biologickou matkou byla nekonfliktní, nebyla zaznamenána žádná míra agrese vůči ní. Naopak byla zjevná vstřícná Veroničina gesta směrem k matce, sama ji zapojovala do aktivit a vyžadovala zpětnou vazbu. Jednotlivá setkání měla vývoj. Při prvním byla role zprostředkovatele asistovaného kontaktu velmi aktivní a s dalšími nadcházejícími ustupovala do pozadí a aktivita byla přenášena na matku. Dívka na to reagovala velmi pozitivně, s matkou velmi ochotně spolupracovala, vymýšlely společně vlastní pravidla standardních her, smály se, dokonce hrály i hry vyžadující fyzický kontakt (např. tleskaná).

Při posledním setkání byla matka s Veronikou v místnosti sama, dívka přinesla matce dárek. Dívčino chování bylo bez známek agrese. Poté, co viděla, že na chodbě již na ni čekají pěstouni, chtěla i nadále v aktivitách pokračovat a kontakt prodloužit. V době, kdy se však otevřely dveře a dívka uviděla pěstouny, změnila výrazně své chování. Chování Veroniky se změnilo vždy, když byla přítomna zároveň matka a zároveň pěstouni. Veronika v takovém případě byla agresivní, zamračená a fyzicky se vztahovala k pěstounce.

Po ukončení jednotlivých setkání měla psychologka v roli zprostředkovatele asistovaného kontaktu pokaždé možnost konzultovat s matkou její vzájemné interakce s Veronikou a podporovat ji v komunikaci a přibližování se k dceři. Matka projevovala intenzivní zájem o upevňování jejího vztahu s dítětem a projevovala

jasný pozitivní názor na převzetí dívky do vlastní péče. S matkou zároveň pravidelně spolupracovala terapeutka, která působila jako její podpora. Ta také zrealizovala návštěvu v domácnosti matky, aby prošetřila a pomohla nastavit podmínky pro případný příchod dítěte do domácnosti matky.

S ohledem na průběh asistovaného kontaktu, terapeutická setkání s dívkou i matkou, bylo doporučeno svěřit Veroniku do péče matky.

V tomto období jsme realizovali ve spolupráci s místně příslušným OSPOD druhou případovou konferenci. Cílem bylo mapování a vyhodnocení situace po ukončení asistovaného kontaktu mezi matkou a dítětem, přechod Veroniky z pěstounské péče do péče matky, ošetření kontaktů prarodičů s dívkou po jejím přechodu do péče matky a zajištění podpory a následné péče jak pro matku a Veroniku, tak pro prarodiče ze strany Poradenského centra Rozum a Cit.

Všichni účastníci případové konference se shodli na tom, že v tomto období jsou nastavené vhodné podmínky časového rázu (konec školního roku, letní prázdniny a nový školní rok) pro převzetí Veroniky do péče matky. Zároveň bylo citlivě poukázáno na výchovná rizika, která mohou nastat a která lze, alespoň z části, ošetřit nastavením formy péče a podpory prostřednictvím Poradenského centra Rozum a Cit - jak pro Veroniku, tak pro matku a prarodiče. Pěstouni se vyjádřili, že by rádi zůstali pouze v roli prarodičů a podporovali přechod dítěte do péče matky. Zároveň vyjadřovali silnou obavu o to, jestli bude zachován jejich styk s dívkou. Proto pro ně bylo jedním z nejdůležitějších bodů navrnutí možnosti další podpory a péče o novou rodinu matky ze strany Poradenského centra Rozum a Cit a zároveň forma ošetření jejich kontaktu s dítětem.

S Veronikou i nadále pracovala průvodkyně rodiny individuálně v průběhu července a postupně ji připravovala na bezpečný přechod k matce. Veronika měla ke své matce velmi pozitivní vztah, ale nezvládala vzájemné negativní interakce mezi pěstouny a matkou, které v ní vyvolávají vnitřní napětí a obavy z možné ztráty obou stran. Tyto obavy se pak přirozeně projevovaly vztekem vůči matce nebo prarodičům, pláčem a úzkostí. Když se ocitla v přítomnosti obou stran, bylo její chování neklidné a výrazně inklinovala k babičce, pravděpodobně z obavy, aby ji nezklamala nebo neztratila. O matce buď nemluvila, nebo se o ní vyjadřovala negativně. Když se ale ocitla už jenom v přítomnosti matky, byla Veronika klidná, nevykazovala známky agrese vůči ní a cítila se s matkou příjemně.

V polovině prázdnin proběhl soud, který rozhodl o svěření Veroniky do péče matky. Z dlouhodobé perspektivy pro zdravý psychický vývoj dítěte vnímáme toto řešení pro dítě, matku i prarodiče jako nejlepší.

V rámci odborného poradenství spolupracujících členů Poradenského centra Rozum a Cit jsme se v následujícím období zaměřili na vzájemné přijímání, podporu

a sladování vztahů Veroniky s matkou, na její bezpečný přechod z prostředí pěstounské rodiny do péče matky a na adaptaci dívky na novou základní školu.

V současné době je Veronika v rodině své matky (jak sama říká „doma“) velmi dobře adaptovaná, matka má nového přítele, který má k Verunce také velmi pozitivní vztah a snaží se být dobrým zázemím pro obě. Dívka se zlepšila rovněž ve svých školních výkonech, ráda dochází na volnočasové aktivity, kde má své kamarádky. Babičku i dědu chodí pravidelně navštěvovat a zdá se, že se celkově situace uklidnila a stabilizovala.

Mgr. Helena Vlčková

ZUZANKA

6 let

Šestiletá Zuzanka byla odebrána matce z důvodu matčiných problémů s alkoholem, byla umístěna do kojeneckého ústavu, kde ji matka zhruba jednou měsíčně navštěvovala. Ve svých čtyřech letech byla Zuzanka umístěna k manželům - dlouhodobým pěstounům, kteří měli v pěstounské péči ještě dva starší chlapce. Zuzanka měla zdravotní potíže, její růst neodpovídal věku. V kontaktu se všemi byla velmi milá, lehce navazovala nové kontakty, přebíhala od jednoho dospělého k druhému, pusinkovala cizí lidi.

Podnět k zahájení asistovaného kontaktu dala pracovnice OSPOD, na kterou matka velmi naléhala, chtěla svou dceru vidat. Pěstouni souhlasili s asistencí, měli z minulosti špatnou zkušenost s kontaktem, matka se na domluvený kontakt opakovaně nedostavila.

Na základě předběžných osobních rozhovorů se uskutečnilo první asistované setkání, na kterém také byla podepsána předběžně připravená dohoda o asistovaném kontaktu. Biologická rodina získala svou podpůrnou osobu ze strany pracovníka týmu asistovaného kontaktu, podporou pro pěstouny byla jejich průvodkyně, u samotného setkání pak asistoval další pracovník z týmu AK. Na první setkání v neutrálním prostředí naší pracovny přišla matka a její současný přítel, kterého Zuzanka znala, pěstouni, Zuzanka a další dvě děti svěřené pěstounům. Atmosféra byla velmi napjatá především ze strany pěstounů, kteří projevovali vzhledem k matce značnou nedůvěru. Naopak všechny děti si hrály velmi bezprostředně. Bylo patrné, že děti jsou pěstouny velmi dobře vedeny. Matka a její přítel přinesli Zuzance dárky a sladkosti. Pěstouni po nějaké době na základě dohody s oběma chlapci odešli, Zuzanka zvládla jejich odchod a i příchod velmi dobře.

Situace mezi prvním a druhým plánovaným setkáním se pak velmi vyhroutil ve vzájemné komunikaci, z tohoto důvodu bylo výhodné, že komunikace probíhala výhradně přes neutrálního pracovníka AK. U Zuzanky nastaly další zdravotní komplikace, bylo třeba souhlasu matky se zákrokem. Matka pravidelně řešila své obavy a pocity se svým podpůrným pracovníkem.

Druhé plánované setkání se na základě vzájemné dohody uskutečnilo na půl cesty v dětském koutku obchodního domu, což se ukázalo jako nešťastné řešení. Matka přišla pod vlivem alkoholu, bylo nutné setkání bezpečně ukončit. Pracovník AK v klidu setkání ukončil zhruba po 10 minutách, domluvil se na tom s pěstounkou a matku doprovodil k městské hromadné dopravě.

Před dalším plánovaným setkáním jsme si nejprve vyžádali od matky potvrzení, že pravidelně dochází na ambulantní léčbu závislosti, kde je monitorována s negativním výsledkem. Poté, co matka dokumentaci dodala, se uskutečnilo další asistované setkání na půdě OSPOD, které proběhlo v klidu, a byla naplánována případová konference s cílem nastavit další asistovaná setkání a jejich přesné podmínky.

Na případové konferenci byly nastaveny termíny pravidelných asistovaných setkání na budoucí půlrok, se všemi podrobnostmi (místo setkání, průběh předávání atd.). Na žádné z těchto naplánovaných setkání se však matka bohužel nedostavila, často se omluvila těsně před samotným setkáním, když už pěstouni s holčičkou vyjeli a museli se vrátet. Po této nepříjemné dlouhodobé zkušenosti jsme naplánovali a uskutečnili další případovou konferenci, ani tam se však matka nedostavila. Šlo tedy spíše o pracovní setkání, kde si všichni zúčastnění (pěstouni, jejich podpůrná osoba, podpůrná osoba matky, pracovník AK, sociální pracovnice OSPOD) ujasnili, že takto pokračovat nelze. Matce bylo poté ústně i písemně sděleno, že AK nemůže probíhat, a byly jí nabídnuty dva kontakty na sanační služby s tím, že pokud jich využije a bude půl roku spolupracovat s pracovníkem sanační služby, její situace se prokazatelně zlepší, bude se zároveň dál ambulantně léčit, pak je možné znovu nastavit systém AK, na kterém se budeme podílet.

Matka této nabízené možnosti zhruba do jednoho měsíce využila. Proběhlo jedno asistované setkání, a to naprosto v pořádku. Matka měla obavu, jak ji Zuzanka po tak dlouhé době přijme, ale nenastaly žádné komplikace. Naopak i na Zuzance bylo vidět, že se jí u pěstounů daří dobře, povyroستla, byla mnohem vyspělejší, pořád stejně milá.

Po půlroce potvrzené spolupráce se sanační službou jsme tedy znovu svolali případovou konferenci a společně nastavili další plán asistovaných kontaktů. Matka sama navrhla, že na začátku každého setkání potvrdí testerem, že není pod vlivem alkoholu. Obě strany se dohodly, že místo setkání se bude pravidelně střídát, jednou bude blíže k matce, podruhé k pěstounce. Všechna čtyři

naplánovaná asistovaná setkání (každý měsíc jedno setkání) proběhla v pořádku, došlo také k nastavení větší důvěry mezi pěstounkou a matkou, na jednom setkání byly přítomny i biologická dcera pěstounky, stejně tak jako druhá biologická dcera matky.

Na zatím poslední případové konferenci došlo k vyhodnocení situace a velmi dojemné atmosféře, za podpory a obdivu všech zúčastněných se matka i pěstounka dohodly, že se nadále společně se Zuzankou, případně i dalšími dětmi, mohou setkávat i neasistovaně. Nastavili jsme však také pojistky, co dělat, pokud by se situace zhoršila.

Matka cílevědomě pracuje na zlepšení své celkové situace, chodí do práce, plánuje přestěhování se do nového bytu, kde bude připravovat i pokojíček pro Zuzanku. Výhledově by ji chtěla zpět do své péče. Pěstounka je zdravě ostražitá, k matce ale velmi vstřícná.

Mgr. Lucie Salačová

PETR A PAVEL

8 let a 4 roky

Osmiletý Petr a čtyřletý Pavel byli na návrh sociální pracovnice OSPOD předběžným opatřením, schváleným soudem, odebráni z pěstounské rodiny, kde vyrůstali u svojí babičky – pěstounky a jejího manžela, kterého považují za dědečka. Důvodem byly nevyhovující podmínky a nepodnětné prostředí. Vzhledem k tomu, že i tato pěstounská rodina byla našimi klienty, nabídli jsme rodině také službu krizové intervence. Naším záměrem bylo doprovázet oba chlapce při přechodu ze své rodiny do rodiny pěstounky na přechodnou dobu (tato pěstounka se také rozhodla uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče s naší organizací).

Sociální pracovnice oznámila rodině předem, že děti budou odebrány za několik dní (po Velikonocích). Celá rodina, včetně obou dětí, se dostala do velmi zátěžové situace, kterou starší Petr neunesl, a rodina byla nucena vyhledat pro něj pomoc dětského psychiatra. Rodina se rozhodla, že babička doprovodí Petra k dobrovolnému pobytu v dětské psychiatrické léčebně, dědeček předá mladšího Pavla na OSPOD. Krizový pracovník se domluvil s dědečkem a také se sociální pracovnící, že bude doprovázet Pavla po celou dobu jeho přechodu. Předání Pavla z péče dědečka tak proběhlo relativně v klidu, také vzhledem k tomu, že dědeček byl ujistěn krizovým pracovníkem, že mu i nadále bude předávat informace a že se naše organizace bude snažit vytvořit plán asistovaných kontaktů tak, aby babička i dědeček mohli vídat oba chlapce dál. Pavlík měl také možnost mít s sebou svoje oblečení, hračky, fotku prarodičů i bratra. Předání malého Pavlíka z péče dědečka

do péče pěstounky na přechodnou dobu trvalo 6 hodin, což bylo pro tak malého chlapce velmi únavné, bylo nutné dobře zajistit všechny jeho základní potřeby (bezpečí, jistoty, sycení atd., a také ho přiměřeně jeho věku informovat).

Pěstounka na přechodnou dobu, která byla původně doporučena pro péči o jedno malé dítě, dostala do péče náhle dvě starší děti. Situace se však nezalekla, mladšího Pavlíka přijala velmi hezky, staršímu Pétovi společně s Pavlíkem začala psát, jeli za ním na návštěvu za podpory doprovázející pracovníce, na návštěvě děti vyfotily a fotky pak pracovník AK poslal prarodičům. I přesto, že pěstounka dostala ze strany sociální pracovníce OSPOD o prarodičích ne zcela přesné informace, byla nakloněna tomu, aby probíhaly asistované kontakty. Také babička a její manžel dále jezdili za Pétou do psychiatrické léčebny na návštěvy, velmi stáli o návrat obou dětí zpět domů.

Vzhledem k velmi vyhocené situaci se bohužel neuskutečnilo první setkání jen mezi dospělými, bez přítomnosti dítěte, s oběma stranami byla dohoda o AK projednána předem individuálně a byla jim předem zaslána.

První asistovaný kontakt byl naplánován a proběhl na neutrálním místě, zhruba po měsíci od odebrání dětí z rodiny. Na setkání přišla pěstounka na přechodnou dobu spolu s Pavlíkem, babička a pracovník asistovaného kontaktu, který byl zároveň krizovým pracovníkem a se všemi se již tedy znal. Babička byla velmi znejistěna, v opozici proti pěstounce, velmi se však na vnuka těšila, ale také měla obavu, jak setkání sama zvládne. Také pěstounka měla obavu z možného konfliktu.

Zanedlouho byl propuštěn do péče pěstounky i Petr. Poté se uskutečnila ještě čtyři asistovaná setkání, jednoho z nich se zúčastnil i dědeček, u dvou byla pouze babička. Děti vždy přinesly nějaký malý dárek pro babičku, Pěta se pochlubil vysvědčením, babička jim také přinesla drobné hračky a sladkosti. Bylo patrné, že babička zcela neví, co by měla s dětmi při setkání dělat, nebylo pro ni přirozené si s dětmi hrát, dědečkovi šlo hraní s dětmi velmi dobře. Komunikace mezi biologickou rodinou, pěstounkou a pracovníkem asistovaného kontaktu byla postupem času velmi komplikovaná. Prarodiče se cítili zranění a především dědeček často přecházel v telefonátech do slovní agrese. Bylo patrné, že situaci odebrání prarodiče nerozumí, snažili se najít pro sebe právní pomoc. V důsledku toho hledali všemožné chyby v péči pěstounky o oba chlapce. Různým pracovníkům pak vyhrožovali soudními žalobami. Na jednom setkání jsme vytvořili dohodu o telefonátech mezi prarodiči a dětmi tak, abychom předcházeli nedorozuměním a v důsledku toho konfliktním situacím. Zejména babička měla často tendenci mluvit s dětmi o tom, že půjdou zpět, a ptát se jich, zda ji mají rádi. Prarodiče měli zájem o častější setkání s chlapci a také si je chtěli vzít na propustku domů, v tom jim nebylo vyhověno.

Po celou dobu probíhala různá soudní jednání, navíc pro chlapce odděleně. Před Vánoci byla pro chlapce nalezena dlouhodobá pěstounská rodina. Oběma chlapcům naše organizace poskytla také krátkodobou terapeutickou péči. Zprostředkovali jsme setkání pěstounky na přechodnou dobu a dlouhodobých pěstounů. Zpočátku to vypadalo, že pěstouni souhlasí s postupným přechodem obou chlapců do jejich péče a také s dalšími kontakty mezi chlapci a přechodnou pěstounkou tak, aby neztratili kontakt úplně. Z asistovaných setkání s prarodiči měli obavu. Pěstouni stáli o to, aby přechodná pěstounka a chlapci přijeli na návštěvu do jejich rodiny již kolem Vánoc. Pěstouny jsme upozornili na to, že prarodiče stále doufají a bojují o návrat vnuků do své péče, soudní jednání dosud neskončila. Zároveň jsme doporučovali pokračovat v terapeutické péči o chlapce u naší externí kolegyně, která již chlapce znala a seznámila se také s pěstouny. První asistované setkání mezi prarodiči a novými dlouhodobými pěstouny a dětmi jsme plánovali na začátku ledna. Uskutečnili jsme také pracovní setkání zúčastněných odborných pracovníků, abychom si ujasnili jednotný postup.

Bohužel však došlo k rychlejšímu předání dětí do dlouhodobé pěstounské rodiny, než jsme předpokládali a doporučovali. Dlouhodobí pěstouni si zvolili jako svého průvodce pracovníci OSPOD, se kterou měli velmi dobrou zkušenost, protože již byli příbuzenskými pěstouny. Nakonec i k plánovaným asistovaným setkáním zvolili jinou organizaci. Stejně tak nevyužili možnost pokračovat v terapeutické práci u terapeutky, která již s dětmi měla navázaný kontakt. Z kusých informací víme, že žádná asistovaná setkání nadále neprobíhají. Pěstouni nebyli postupem času nakloněni ani pravidelnému setkávání se dětí s pěstounkou na přechodnou dobu, ke které po dobu její péče měly děti velmi blízký vztah, zastavili i telefonické kontakty. V současné době tedy vyrůstají ve stabilní rodině, zřejmě ale bez jakýchkoliv kontaktů s důležitými lidmi ze své minulosti.

Na této kazuistice je patrné, jak složitá může být situace dětí, které putují z jedné péče do druhé, a jak nedokonalý je systém, který umožní, že děti postupně ztrácejí ty, kteří jim byli blízcí a kteří různými způsoby patřili do jejich životů.

Mgr. Lucie Salačová

TOBIÁŠ
9 měsíců

Tobiáš se narodil zcela zdravé matce ve věku 36 let, prvorodiče. Matka je velmi dobře finančně situovaná, vdaná. Vzhledem ke svému věku podstoupila všemožná, i nepovinná, vyšetření, která by vyloučila možnost narození postiženého dítěte. Procento postižení bylo velmi malé – 4%, matka byla přesvědčena, že se jí narodí zdravé dítě.

Po narození Tobiáše se zjistilo, že ten trpí Downovým syndromem. Matka se v porodnici psychicky zhroutila a dítěte se na místě vzdala. Dle zprostředkovaných informací se několik měsíců léčila u psychiatra.

Mezitím se rozběhl poměrně rychlý sled událostí. Tobiáš se asi pátý den po svém narození dostal do pěstounské rodiny, která byla velmi vděčná za dítě s Downovým syndromem. Pěstounka dlouhodobě s dětmi s Downovým syndromem pracovala a měla k nim velmi kladný vztah a vhodný přístup. OSPOD považoval za velké štěstí pro Tobiáše, že, i vzhledem ke svému postižení, bude mít možnost vyrůstat v rodině. Pěstounská rodina měla již jedno adoptované dítě, pětiletou holčičku, rodina chtěla přijmout další dítě.

Tobiášovi se v pěstounské rodině velmi dobře dařilo, asi 4 měsíce vše probíhalo v klidu. Pěstounka s Tobiášem docházela na rehabilitace, na speciální vyšetření, vedla pečlivě zdravotní dokumentaci.

Přibližně po 4 měsících se matka Tobiáše obrátila na OSPOD s přáním vidět se se synem, chtěla vědět, co pro to může udělat. Vzhledem k předchozí situaci, kdy se matka dítěte vzdala a nebyla v dobré psychické kondici, OSPOD navrhl setkání syna a matky formou asistovaného kontaktu. Matka bez problému souhlasila.

První kontakt matky se synem byl velmi jemný, empatický, až rozpačitý. Pěstounka byla vstřícná a trpělivá, matce se snažila v kontaktu pomoci. Během setkání probíhaly u všech zúčastněných velmi intenzivní emoce, ale vše proběhlo hladce. Matka sdělovala, že je velmi vděčná, že se má Tobiáš dobře, že vidí, že je o něj dobře postaráno, je si vědoma toho, že by Tobiáše s manželem nezvládli vychovávat sami. Byla by však ráda, kdyby se s Tobiášem mohla 1x měsíčně vídat, vzít ho na procházku. Pěstouni ochotně souhlasili. Na základě bezproblémové komunikace mezi rodiči a pěstouny několik kontaktů proběhlo bez asistence.

Obvyklý scénář probíhal tak, že matka si Tobiáše 1x měsíčně vyzvedla v bydlišti pěstounů a jezdila s ním na hodinové a dvouhodinové procházky. V mezidobí pěstounka matce posílala informace o zdravotním stavu Tobiáše a také jeho fotky. Asi po dvou dalších měsících matka přestala komunikovat s pěstounkou, začala se podrobně vyptávat na zdravotní stav Tobiáše a obviňovat pěstounku, že si vzali Tobiáše do péče z finančních důvodů. Proběhlo soudní řízení, kdy byl Tobiáš svěřen do péče pěstounů, doposud zde byl na předběžné opatření. Matka i nadále pěstouny osočovala a vyjadřovala k nim nedůvěru, požadovala po pěstounech, aby jim syna svěřili na celý víkend, aby se lépe poznali a on si na ně zvykal.

Na základě matčina nátlaku proběhlo na OSPOD jednání všech zúčastněných stran, kde byly znovu stanoveny kontakty rodičů s Tobiášem ve frekvenci 1x za 3 týdny, formou kontaktů asistovaných. Nikdo nebyl kompetentní posoudit, zda je možné matce svěřit dítě na celý víkend. V té době měli rodiče již zažádáno o svěřeni syna zpět do své péče.

Proběhlo několik asistovaných kontaktů rodičů se synem. Matka nekomunikovala ani s pěstouny, a téměř ani s pracovníky AK. Syna si vyzvedával a odevzdával pouze otec. Během kontaktů s rodiči se Tobiášovi nedařilo příliš dobře, poměrně velkou část kontaktu proplakal. Nyní je mu 9 měsíců. Je zvyklý na rituály, na pravidelnou podporu a péči, matka byla během kontaktů příliš rychlá, aktivní, invazivní. V dohledné době má proběhnout soudní jednání o svěřeni Tobiáše zpět do péče rodičů. Kompetenci matky a otce pro výchovu dítěte s Downovým syndromem by mohl posoudit pouze soudní znalec.

Petra Boháčová, DiS.

TOMÁŠ A LUKÁŠ

9 let a 8 let

Pěstounka (49) s námi začala spolupracovat před třemi lety v situaci, kdy jí byli do péče svěřeni její vnuci. Matka dětí (dcera pěstounky) byla právoplatně odsouzená pro podvody na sedm let do VTOS (výkonu trestu odnětí svobody). Chlapcům je dnes 8 a 9 let, s matkou žili ve společné domácnosti s jejím přítelem, biologický otec neměl vytvořeny vhodné podmínky pro péči o chlapce. Vztah pěstounky s matkou chlapců byl dlouhodobě narušený, pěstounka nesouhlasila s životním stylem své dcery, docházelo k častým hádkám a kontakt s vnuky byl spíše sporadický. Pěstounka pečuje ještě o svou matku (82), i tento fakt působil v organizaci AK značně obtížně.

Pěstounka, trvale žijící v Plzni, kategoricky odmítala setkání chlapců s matkou, aktuálně umístěné ve vazební věznici Plzeň Bory. S ohledem na fakt, že měla být matka zhruba během jednoho měsíce přemístěna do VTOS do věznice Světlá nad Sázavou a dožadovala se setkání se syny, pracovali jsme na motivování pěstounky k realizaci návštěvy. Na základě předešlých pracovních zkušeností pracovníka organizujícího AK, který v prostředí vazební věznice pracoval, se v průběhu čtrnácti dnů podařilo pěstounku připravit na setkání s matkou dětí. Klíčovými tématy při jednáních s pěstounkou byl oprávněný zájem dětí a matky o kontakt, stejně jako detailní popis případného průběhu setkání v podmínkách vazební věznice. Kluci se na setkání s matkou těšili, i s nimi byl probrán průběh takového setkání, samozřejmě s ohledem na jejich věk a rozumové schopnosti. Jako podpůrný materiál pro práci s dětmi byla využita publikace „Maminka ve vězení“.

Souběžně se setkáváním s pěstounkou probíhala příprava matky na AK. Pracovník AK vstoupil do kontaktu se sociální pracovnící vazební věznice a prostřednictvím vychovatele se podařilo připravit matku na setkání, nedílnou součástí přípravy matky bylo zajištění vhodných prostor pro setkání v prostorách věznice.

K setkání v délce 90 minut došlo necelý týden před přemístěním matky do VTOS, pěstounka požádala o přímou podporu pracovníka AK, který byl setkání přítomen. Vazební věznice disponovala prostorem vhodným pro realizaci setkání, dozorcí stráž má pro tento druh návštěv oddělené stanoviště od místnosti, ve které kontakt probíhá. Všichni zúčastnění vnímali prostor jako bezpečný, chlapci se velice rychle a čínorodě zapojili do hry s matkou, nebyly zaznamenány žádné překážky či obtíže. Matka dodržela všechna doporučení a dohody, které se podařilo vykomunikovat, pěstounka zhruba po půl hodině setkání začala hovor s matkou dětí. V průběhu návštěvy si domluvily způsob komunikace a předávání informací, stejně jako možnost dalších setkání.

Matka byla přemístěna do věznice Světlá nad Sázavou, kde ji pěstounka s vnuky opakovaně, bez asistence, navštívila i přes značnou vzdálenost. Po necelých dvou letech si matka vytvořila podmínky pro přemístění do věznice Praha Krč, což zjednodušilo návštěvy. Nadále matka ve VTOS pracuje na vytvoření podmínek pro podmíněné propuštění (zkrácení trestu).

AK umožnil nastartovat setkávání dětí s matkou i za těchto obtížných podmínek. Po celou dobu naše organizace podporuje pěstounku v péči o svěřené děti a v udržování kontaktu s matkou dětí.

Bc. Martin Štolfa

Pokud Vás zaujal způsob naší práce, více o celém systému asistovaných kontaktů naleznete v naší publikaci Metodika pro asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou: http://www.rozumacit.org/zs/file_prirucky_a_publicace/RaC-Metodika-AK.pdf

Publikace vznikla za podpory Nadačního fondu J&T.

rozum
a cit

SBORNÍK KAZUISTIK ASISTOVANÝCH SETKÁNÍ

Rozum a Cit, z. s.

Na Výsluní 2271
251 01 Říčany

Tel: 323 605 782
rozumacit@rozumacit.org
www.rozumacit.org
číslo účtu: 268043028/5500

Autoři: Kolektiv autorů Rozum a Cit
Grafické zpracování: Jakub Cejpek